

Julmast kuriteost tugeva kodanikuühenduseni

Lauri Tabur (RiTo 18), MTÜ Eesti Naabrivalve juhatuse liige

Tiina Ristmäe (RiTo 18), MTÜ Eesti Naabrivalve tegevjuht

Naabrivalve sünniaastaks võib pidada aastat 1972, kui USA politseijuhtide assotsiatsioon kutsus kogu riigi politseid üles toetama New Yorgi eeskujul loodavaid naabrivalveüksusi.

1964. aasta 13. märtsi varahommik oli New Yorgi Queensi linnaosas kevadiselt rõske. Varajasest kellaajast hoolimata liikus tänavail päris palju inimesi. Kell 3.15 saabus töölt kohalikus baaris ametis olev 19-aastane Kitty Genovese. Parkinud oma auto korrusmaja ette, võttis ta auto tagaistmelt paberkoti söögikraamiga ning seadis sammud kümme meetrit eemal asuva trepikoja poole. Samal hetkel astus Kitty juurde suurt kasvu mustanahaline mees ning lõi teda sõnagi lausumata selja tagant kaks korda noaga. Kitty appikarjetest hoolimata ükski mööduja toimuvasse ei sekkunud. Sellegipoolest ehmus ründaja kannatanu esimesest reaktsioonist ning põgenes paarikümne meetri kaugusel oleva auto juurde. Kuid mitte kauaks. Kümme minutit hiljem tuli ta Kitty juurde tagasi, pussitas teda veel 12 korda ning seejärel vägistas ta. Kitty oli ründajale kerge saak, sest ta polnud esimese rünnaku kohast kaugemale jõudnud ning appi polnud ka keegi tulnud. Hilisema uurimise käigus tuvastati, et umbkaudu poole tunni jooksul toimunud oli suuremal või vähemal määral tunnistajaks 38 inimest, kellest ainult üks söandas pärast teistkordset rünnakut politsei kutsuda. Politsei tuli mõne minutiga (Rosenthal 1964). Erinevalt kümnetest, võib-olla isegi sadadest niisugustest rünnakutest enne saatuslikku 1964. aasta märtsikuud sai sellest kallaletungist, õigemini sellega kaasnenud inimeste hoolimatusest alguse ajaloo tuntumaid kodanikuühendusi – naabrivalve liikumine. Šokeerituna naabrite hoolimatusest, hakkasid aktiivsed inimesed New Yorgis ning hiljem kogu USA-s leppima kokku omavahel ja politseiga koostöös elukeskkonna turvalisemaks muutmiseks. Mõne aastaga tekkis kümneid tuhandeid naabrivalve piirkondi ning liikumise esimesed rakukesed rändasid üle ookeani ka Vanasse Maailma. Euroopa esimene naabrivalve piirkond moodustati teadaolevalt 1982. aastal Ühendkuningriigi linnakeses Mollingtonis, sellele lisandus edaspidi tuhandeid piirkondi, ühendades praegu juba enam kui 10 miljonit Suurbritannia elanikku (<http://www.neighbourhoodwatch.net>).

Naabrivalve sünd Eestis

Omariikluse taastamisega kaasnenud kuritegevuse hüppeline kasv pani kriminaalpreventsiooni nõukogu 1999.–2000. aastal arutama kuritegude ennetamise üle Eestis. 2000. aasta 20. jaanuari nõupidamisel, kus osalesid justiits-, sotsiaal-, haridus- ja siseminister, kiideti heaks “Kuritegude ennetamise süsteemi kirjeldus ja arengustrateegia 2000–2003”. Strateegia saadeti Vabariigi Valitsusele, kes kinnitas selle 28. märtsil 2000 (Kuritegude ennetamise... 2000). Sama aasta maikuu teiseks päevaks oli Tallinnas Nõmmel tekkinud elanike ak-tiivrühm, kes soovis oma kodupiirkonnas naabrivalvega alustada. Kokku olid kogutud elanike andmed ning sõlmiti Eesti esimene naabrivalve koostööleping. Esimese naabrivalve sektori vanem, hilisem ühingu asutajaliige ja juhatuse liige Tarmo Vaik: “Naabrivalve liikumine parandab tervet meie ühiskonda – väheneb anonüümsus, teadlikumad inimesed oskavad õigesti reageerida igale seadusrikkumisele ning loomulikult abistada abivajajaid.” (Intervjuu Tarmo Vaiguga 30.09.2008.) Paar päeva hiljem, 5. mail kogunes Tallinnas algatusrühm koosseisus Tiina Ivask, Andres Jaadla, Märt Kraft, Tarmo Loodus, Kristen Michal, Viljar Moorits, Maarja Mändmaa, Urmas Paet, Ülle Rajasalu, Märt Rask, Udo Rehkalt, Taavi Rõivas, Erik Salumäe, Urmas Seaver,

Tarmo Vaik ja Rein Voog, et moodustada MTÜ Eesti Naabrivalve. Märt Rask meenutab mittetulundusühingu moodustamist: "Tollase kriminaalpreventsiooni nõukogu esimehena oli mul võimatu mitte toetada Naabrivalve ühingu asutamist." (Intervjuu Märt Raskiga 30.09. 2008.)

Ühingu arengukava (MTÜ Eesti Naabrivalve... 2004) kohaselt on Eesti Naabrivalve organisatsioon samas naabruskonnas asuvate majapidamiste järelevalve ja abistamise süsteem, mis aitab inimestel ühiselt kaitsta ennast ja omandit ning vähendada hirmu kuritegevuse ees. Naabrivalve alus on tihedad sidemed ja infovahetus naabruskonna elanike, kohaliku politsei ning kohalike võimuesindajate vahel.

Vanemkomissar Veiko Randlaine Eesti Politseist meenutab naabrivalve liikumise algust Eestis järgmiselt: "Protsess algas sellest, et korraldasime Nõmme linnaosas mitu erinevat rahvakogunemist, kus esinesime politseitööd tutvustavate ettekannetega, kogusime elanikkonnalt nende murede ja politseiga koostöökogemuste kohta tagasisidet ja propageerisime naabrivalve idee olemust. Politsei usaldusväärse ja maine tõstmine, samuti uute kogukondlike politseitöö meetmete kasutuselevõtt olid sellel ajal politseijuhtidele olulisteks teemadeks." (Intervjuu Veiko Randlainega 30.09.2008.)

Eesti Naabrivalve ühingu asutajaliikme Andres Jaadla sõnul puudus tol ajal igasugune eramajade elanike ühistegevus ja naabrivalvega alustamine oli võimalus elanikke koostööle suunata (intervjuu Andres Jaadlaga 30.09.2008).

Kuidas liituda naabrivalvega

On oluline, et naabrivalve algatus tuleks elanikelt ning see oleks rohkem kui paari inimese soov osaleda oma kogukonna turvalisuse parandamises. Tavaliselt saabki naabrivalve alguse nii, et tutvustame elanike koosolekul naabrivalve süsteemi ja selle võimalusi. Enamasti teeme seda korteriühistute või külade koosolekutel, kuid naabrivalve tutvustamiseks on korraldatud ka eraldi kokkusaamisi. Võimaluse korral oleme kutsunud kohale ka politsei esindaja. Kindlasti tekitab inimestes suuremat usaldust ja huvi, kui ka politsei naabrivalve tulemusi esile tõstab.

Kui elanikud on omavahel kokku leppinud ja soovivad naabrivalvega liituda, tuleb neil täita kontaktide leht (oluliste numbrite leht). Sinna tuleb kirjutada nimi, aadress, telefoninumber, e-posti aadress ning auto andmed ja allkiri, et nõustute oma andmete jagamisega naabritele. Kontaktandmed on naabritevahelise inforingi tekkimise eeldus, sest teisiti ei olegi vajaduse korral võimalik naabriga ühendust võtta. Päris mitmel koosolekul on meile öeldud, et naabrivalve juba toimib, sest tunneme nagunii kõiki naabreid. Aga kuidas naabriga ühendust saada, kui teda kodus ei ole? See küsimus panebki elanikud n-ö ametliku naabrivalve kasuks otsustama, sest nägupidi enamasti naabrit tuntakse, aga tema kontaktandmeid ei teata.

Suuremates kortermajades või elamurajoonides on inimesi, kes ei soovi oma isikuandmeid naabrivalves osalemiseks jagada. See on loomulikult nende õigus ja sellisel juhul neid inimesi naabrivalvesse ei kaasata. Samamoodi võib toimida elanikuga, keda teised naabrid ei usalda.

Mis saab siis, kui naabrite kontaktandmete tabel satub kurjategija kätte? Selline võimalus on olemas, kuid praktikas seda juhtunud ei ole. Arvame, et näiteks korterivaras ei pööra vargust toime pannes tähelepanu mingile trükitud lehekesele ja kui see juhtubki kurjategija kätte sattuma, ei pruugi ta selle sisu endale vajalikuks pidada. Või paber toimib omamoodi ennetajana, näidates, et selles piirkonnas tegutseb paljuliikmeline naabrivalve.

Koostöölepingu sõlmimine

Eesti naabrivalve eripära on koostöölepingu sõlmimine. Tegemist on neljapoolse koostööleppeliga, kus kohalik omavalitsus, politsei, naabrivalve ühing ja loodav naabrivalve sektor lepivad kokku ühises tegutsemises teatud piirkonna turvalisuse parandamiseks.

Leping sõlmitakse tavaliselt kõige kõrgemal kohalikul tasemel – omavalitsuse juht, piirkonna politsei juht, Eesti Naabrivalve tegevjuht ja naabrivalve sektori vanem. Tallinnas on lepingul ka viies koostööpartner – Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, mida allkirjastamisel esindab ameti juhataja. Esinduslikud allakirjutajad on elanikele märguanne, et nende tegevust tunnustavad ja hindavad organisatsioonide juhid. Tavaliselt saab juba lepingu sõlmimisel hakata elanike probleemidega tegelema, vähemalt on see hea võimalus turvalisuse probleemide väljatoomiseks.

Pärast lepingu sõlmimist annab naabrivalve ühing elanikele üle naabrivalve sektorit tähistavad plakatid ja igale naabrile infomapi. Tavaliselt korraldatakse ka kokkusaamine, kus piirkonna politseinik selgitab naabrivalve liikmetele politsei ootusi – kuidas korraldada info liikumist ja millist infot politsei üldse ootab, samuti saavad inimesed rääkida oma piirkonna probleemidest.

Tihti küsitakse, kuidas naabrivalve tegevus välja näeb, kas tuleb hakata naabrit valvama? Soovitame valvata ümbruskonda, mitte naabrit. Meie arvates on naabrivalves osalemine igapäevaelu osa, isegi eluviis. Naabrivalve raames on kindlasti koosolekuid ja infovahetust, kuid põhiline on ikka see, et inimesed märkaksid kahtlasi tegevusi ja inimesi ning reageeriksid olukorrale. Naabrivalve ühingu ülesanne on õpetada erinevaid reageerimisosi ning jagada juhiseid, kuidas midagi märgata.

Sobib igale poole

Naabrivalve algusaastail arvati, et see süsteem käivitub ainult eramajade piirkonnas. Praegu võime julgelt väita, et naabrivalvega alustamine ei sõltu piirkonna elamute tüübist, paiknemisest ega suuruselt. Naabrivalve sobib nii Lõuna-Eesti hajakülla kui ka Lasnamäe 200 korteriga suurelamusse. Näiteks Plessi sektoris Võrumaal Vana-Vastseliinas naabermaja ei paistagi, aga küla läbib üks tee ja sellel liiklejad on kõigile näha. Hajakülades on äärmiselt oluline, et elanikud teaksid naabrite kontaktandmeid, sest juhuslikke kohtumisi ja üle aia jutuajamist seal pole.

Suures kortermajas on üksmeele leidmine raske, kuid mitte võimatu. Hea näide on Tallinnast Lasnamäelt, kus Paasiku tänaval on naabrivalvega liitunud suur kortermaja. Erinevate väärtushinnangute ja hoiakutega inimesi pole lihtne turvalisuse parandamisse kaasata, seal on leitud sellele majale sobiv koostöövorm. Igas trepikojas on oma aktiivrühm, kes suhtleb teiste trepikodade aktivistidega. Maja 200 korterist on naabrivalvega ühinenud 90 ja see arv suureneb, sest inimesed näevad, et naabrivalvest on kasu, ning soovivad sellest osa saada.

Naabrivalve on kogukonda ühendav tegevus, kogukonda võivad kuuluda ka ärid, koolid, lasteaiaid jmt. Naabrivalves on neilgi oma roll, samuti võidakse niimoodi abi otsida ümbruskonna elanikelt. Näiteks 2008. aasta oktoobris alguse saanud Kelmiküla sektor Tallinnas on loodud koostöös Kelmiküla lasteaia ja selle naabruses olevate majadega. Lasteaia suurim turvaprobleem on vandaalitsemine lasteaia hoovis öötundidel, kui lasteaed on kinni. Siin saavad naabrid märgata ja reageerida!

Ajaloost võib tuua näiteid, kuidas naabrid on omavahel ka hajaasustuse puhul juba sadakond aastat tagasi turvalise elu eesmärgil suhelnud. Näiteks küla keske maja küljes oli raudteerelsijupp või mõni muu rauatükk ning kui midagi juhtus, aeti seda kolistades kogu küla kokku. Sõja ajal hoiti pliidi kõrval näiteks pigitükki ja kui keegi ründas, visati see tulle. Nähes musta suitsu korstnast tõusvat, teadsid naabrid appi rutata. Tänapäeval on uuemad võimalused naabritega infot vahetada, sobiva võimaluse oleme erinevates kogukondades alati leidnud.

Hoolimisest rahastamiseni

Naabrivalve universaalsusele viidates on tihti küsitud, miks ei ole sedasorti valvega kaetud enamikku Eesti kodudest. Naabrivalvega alustamine ei nõua suuri rahalisi väljaminekuid,

samuti on metoodika väga lihtne. Paraku on põhiline murekoht naabrivalve laiendamisel elanike vähenemise aktiivsus. Paljud ütlevad, et neil ei ole aega sellise asjaga tegelda, neil on niigi turvaline või on inimesed väga passiivsed. Kahjuks on elanike hulgas ka hirne ja müüte, et igasugune sekkumine ja probleemidele reageerimine toob lõpuks endale häda kaela (näiteks torgatakse läbi autokummid, visatakse aken sisse) või kardetakse kurjategijate kättemaksu. Lisaks leitakse, et riigile makse makstes antakse juba panus turvalisuse tagamisse, mis tähendab, et loodetakse ainult politseile.

Inimeste käitumisele aastakümneid tagasi aset leidnud Kitty Genovese mõrva puhul anti hävitav hinnang: inimesed lihtsalt ei hooli sellest, mis neid otseselt ei puuduta (Cialdini 1984). Tookord peeti sellise isekuse põhjuseks moodsat linnaelu, mis oli inimesed muutnud kaaslinlaste suhtes osavõtmatuks. Sama võib täheldada Eestis, kus kiire elutempo ja pideva pingutamise tõttu oma isikliku heaolu pärast kaob huvi laiema ümbruse vastu. Mida võib hoolimatu suhtumise levimine kaasa tuua? Kindlasti kuritegevuse kasvu, raskemaks muutub elanike aktiivsusel põhinevate tegevuste elluviimine.

Naabrivalve on n-ö vastukaal hoolimatusele, inimesed näevad vajadust ühiskonnaelus osaleda. Siit jõuame probleemini, mis ei puuduta ainult Eesti Naabrivalve ühingut. Tegemist on mittetulundusühingute rahastamisega. Siiani ei ole olemas ühtset alust, kuidas kolmanda sektori tegevust riigi tasandilt rahastada või kas seda üldse rahastada. Naabrivalvet on mitme riigijuhi sõnavõttudes (näiteks Eesti presidendi Toomas Hendrik Ilvese kõnes kodanikuühiskonna konverentsil 22. novembril 2007 hotelli Viru konverentsikeskuses) nimetatud kui üht olulisemat kodanikualgatust Eestis, samuti ei möödu ühtegi parlamendi või kohaliku omavalitsuse valimist, kus ei räägita naabrivalve toetamise vajadusest. Eesti Naabrivalve ühing ja tõenäoliselt ka teised mittetulundusühingud ei oota kandikul rahapakke, meie ootus ja soov on, et rahastamisel arvestataks iga tegevuse vajadust ja mõju ning selle põhjal reastataks rahastamise prioriteetid. Rahastamisotsused ei ole alati olnud selged ja läbipaistvad ning selles osas näeme arenguruumi. Kui tahetakse, et naabrivalve jääks püsima, peaks ka rahastamine olema jätkusuutlik ja püsiv.

Naabrivalve tegevuse mõju

Eestis ja mujal panustatakse naabrivalve liikumisse suuri ressursse – inimesi, aega ja raha. Seetõttu on oluline teada, missugune on naabrivalve mõju kogukonna turvalisusele. On tehtud mitmeid naabrivalve tulemusi mõõtvaid uuringuid ning võrreldud politsei statistikat. Üks viimaseid uuringuid näitab selgelt, et elanike hinnangul vähendab naabrivalve jätkuvalt selles tegevuspiirkonnas kuritegevust (Holloway, Bennett, Farrington 2008).

Eesti Naabrivalve ühing on naabrivalve mõju uurinud kahel korral, 2004. ja 2006. aastal, 2008. aastaks on planeeritud kolmas samalaadne uuring. Uuringute elluviimiseks oleme teinud koostööd Tartu Ülikooli sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika osakonnaga – meie poolt on uurimisküsimused ja elanike kontaktid, ülikooli poolt telefoniintervjuud ja tulemuste analüüs.

Uuringu tulemuste põhjal võib öelda, et naabrivalve mõju on suurenenud. Pärast naabrivalvesektori loomist on turvatunne tõusnud 2004. aastal 53% vastanute ning 2006. aastal 67% vastanute arvates. Ka ärahoitud kuritegude arv on kahe aasta jooksul naabrivalvesektorites suurenenud – ärahoitud kuritegusid teadsid 2004. aastal 17% ja 2006. aastal 18% vastajaist. Ärahoitud kuritegu politsei andmebaasides ei kajastu, seetõttu on viimati mainitud info äärmiselt oluline.

Kahe uuringu tulemuste võrdlus näitab, et kahjuks on vähenenud koostöö politseiga. Samal ajal selgub võrdlusest, et rahulolu politsei tööga on isegi pisut paranenud. Seega võib koostöö puudumist mingil määral selgitada ka see, et politsei seisukohalt pole ühiseks tegutsemiseks vajadust olnud. Seda järeldust toetab ka üldise kuritegevuse

vähenedmine uuringute perioodil.

Uuringuandmetele toeks on politseistatistika. Kahjuks puudub praegu veel tehniline võimalus tutvuda kogu kuritegevuse statistikaga naabrivalve piirkondades, kuid toome näiteks ühe sektori kuritegevuse ajaloo enne ja pärast naabrivalvega liitumist. Tegemist on naabrivalvesektoriga Tallinnas Lasnamäel 100 korteriga majas. Enne naabrivalvega liitumist, aastal 2001, oli majast väljakutseid 26 ja kuritegusid 5. Naabrivalvega liituti 2002. aastal – väljakutsete arv suurenes, kuritegude arv vähenes kahe võrra. 2008. aastal ei ole selles sektoris registreeritud ühtki kuritegu, väljakutseid on olnud 20. Selle statistika näitel võib öelda, et elanikud on teadlikumad ja edastavad politseile rohkem infot ehk märkamine ja reageerimine on andnud just selle tulemuse, mida naabrivalvelt oodatakse – kuritegevuse vähenemise.

Kogemusi jagame teistelegi

Põhiliselt õppisime Inglismaa kolleegidelt, kuid käisime naabrivalvega tutvumas ka Leedus. Nüüd on meie tegevus nii palju arenenud, et saame juba ise kogemusi jagada. Kõige tihedam koostöö on ühingul Kõrgõzstani Vabariigiga. See võib tunduda üllatuslikuna, kuid Kõrgõzstanis on loodud naabrivalvet koordineeriv mittetulundusühing ja tegevust on alustanud juba 5 naabrivalvesektorit. Esimene kokkupuude kõrgõzstanlastest naabrivalvehuvilistega oli meil 2007. aastal, osapooled viis kokku Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) esindus Kõrgõzstanis. Naabrivalve ideed tutvustas seal kogukonna politseitöö eksperdina töötav Eesti politseinik. Seal hakkas naabrivalve idee järjekindlalt arenema. Kõrgõzstanlased külastasid Eestit, meie ühingu töötajad käisid Biškekis sealseid politseinikke, naabrivalve eestvedajaid koolitamas. Nüüd planeerime juba ühistegevusi ja koostööprojekte. Kõrgõzstanis on naabrivalvet tutvustav kodulehekül.

Kuigi Kõrgõzstani ühiskonna korraldus, hoiakud ja väärtushinnangud on teistsugused kui Eestis, oleme kogenud, et sellel ei ole naabrivalve korraldamisel mingit tähtsust. Nii nagu Eestis tuli ka seal naabrivalve ideed selgitada politsei juhtidele ja kogukonna liidritele, neile oli naabrivalve uus ja huvitav tegevus, millega taheti kindlasti alustada.

Mitu korda oleme oma tööd tutvustanud lähinaabritele Lätis ja Leedus. Kahjuks ei ole seal asi edasi arenenud. Aastaid tagasi Leedus toiminud naabrivalve süsteem enam sellisel kujul ei tööta ja nüüd soovitakse uuesti alustada, kasutades Eestis praktiseeritavat meetodikat. Koostöö Läti ja Leeduga peaks lähiajal märgatavalt suurenema, sest leedukad on naabrivalve teema tõsiselt käsile võtnud ning Euroopa Liidu toetusel plaanitakse mitmeaastast koostööprojekti.

Eesti naabrivalve töömudeli vastu tuntakse huvi ka Inglismaal. Kuigi naabrivalve on seal rohkem arenenud juba üksnes suuremate politseiressursside tõttu, on näiteks Eestis levinud oluliste numbrite leht idee, mida nad sooviksid ka ise kasutama hakata.

Naabrivalve tulevikust

Mitu aastat kestnud varanduslik võidujooks kõige ilusa ja kalli nimel tähendas naabrivalvele inimeste keskmisest madalamat koostöövalmidust, siiski oleme tulevikku vaadates positiivsed. Selleks on mitu põhjust. Esiteks kindlasti kodanikuühenduste teema jõudmine avaliku sektori tegevuskavadesse. Ainuüksi Kodanikuühiskonna Sihtkapitali loomine ja Euroopa Liidu asjakohaste tõukefondide avanemine kodanikuühenduste tegevuste toetamiseks on kindlasti hea näide selle kohta. Juba pikka aega oli riiklik toetus kodanikuühenduste tegevusele olnud teema, mis umbsete ruumide sõbralikest ümarlaudadest harilikult kaugemale ei jõudnud.

Ka üleilmsed turvalisuskeskkonna muutused on näidanud naabrivalve sarnaste liikumiste olulisust õiguskaitse riiklike ülesannete täitmise toetamisel. Siinkohal meenub brittide hiljutine algatus moodustada naabrivalve liikumise baasil üleujutuste seiresüsteem

(Residents Launch... 2008). Samasugust liikumist on ka USA-s, kus pärast Catarina orkaani ning riigi loidu reageerimist võtsid kohalikud elanikud maradööritsemiste ja röövimiste laine tõrjumiseks algatuse enda kätte. Kuna tegutsemisreeglid ei olnud kokku lepitud, väljus olukord sageli kahjuks kontrolli alt ning kannatada said süütud inimesed. Kui elanikud ja kohalik korraldus oleks loonud kindlate põhimõtetega naabrivalvesüsteemi, oleks nii mõnigi juhtum jäänud seaduslikkuse piiresse väljumata. Naabrivalve tulevikku ei saa käsitleda tehnoloogia arengut silmas pidades. Tänapäeva naabrivalve ideoloogia ühe tähtsuse "Fixing Broken Windows. Restoring Order and Reducing Crime in Our Communities" (Kelling, Coles 1996) järgi saab kuritegude ärahoidmiseks teha ära märksa enam selliste tegevustega, mis otseselt õiguskorra teemadesse ei puutu. Näiteks infovahetuskeskonnad, kust iga naaber saab vajalikku teavet ümbruskonnas toimuva kohta või lihtsalt nende institutsioonide telefoninumbreid, kes suudaksid adekvaatselt lihtsaid probleeme lahendada, et need ei kasvaks üle suurteks segadusteks. Sellised keskkonnad on koduleheküljed ja blogid, mõlemad jagavad infot ka Eesti naabrivalve liikumise kohta (www.naabrivalve.ee ja <http://eesti-naabrivalve.blogspot.com>). Võimalus mõne klahvivajutusega kutsuda kaasa mõtlema mitu tuhat ühise eesmärgi nimel tegutsevat inimest on võimas vahend, mille jõudu nüüdisaja infoühiskonnas ei ole võimalik alahinnata.

Muutes traditsioonilist mõtlemist

Koos Eesti kodanikuühiskonna idee üldise küpsemisega võib ka naabrivalve liikumises täheldada samade põhimõtete ja väärtuste järgmist, nagu need on sõnastatud kodanikuühiskonna arengu kontseptsioonis (Eesti kodanikuühiskonna... 2002). Ühendades oma sektorite kaudu enam kui 9000 inimest üle Eesti, võib naabrivalve puhul rääkida kodanikuühendusest, mis lisaks oma vahetule eesmärgile – turvalisem elukeskkond – täidab ka kodanikkonna laiemat toetamise funktsiooni. Ühiskonna kui terviku mõttes ei ole oluline, kas elanikkond realiseerib oma põhiseaduslikke õigusi ja vabadusi 20-liikmelise korteriühistu või enam kui 9000 liikmega naabrivalve kaudu. Tähtis on, et inimesed tunnetavad: riik koosneb neist ja neil on võimalus riigis midagi ära teha. Kodanikuühiskonna mõistete koostöö, kaasamine, partnerlus, vabatahtlik tegevus, kodanikualgatus, kodanikuharidus jms tekivad igaühel kindlasti oma seosed. Tähtis on, et saame nende mõistete tähendusest ühtemoodi aru. Muidu ei ole koostöö nii paljude osapoolte vahel lihtsalt võimalik.

Enamik huvirühmade käitumise uurijaid Euroopas on muu hulgas kinnitanud (Greenwood, Aspinwall 1998), et kollektiivses tegevuses on peale ühiste huvide esindamise ja sidemete loomise tähtis õppimine, mis muudab traditsioonilist mõtlemist ka riigi üldise toimimise kohta. Seetõttu on organisatsioonidel, meie puhul näiteks riiklikul kriminaaljustiitsüsteemil ja korraldusametitel, mis on aktiivselt seotud erinevate huvirühmade ja võrgustikega, majanduslik ja sotsiaalne konkurentsieelis nende ees, kes laiemat võrgustumist piisavalt ei tähtsusta. Samas on selge, et võrgustumine eeldab juhtimisotsuste tegemisel paindlikkust ja nn avatud uste poliitikat (nõupidamine ja seisukohtade kooskõlastamine valdkondade ja näiteks naabrivalvesektorite üleselt), mida võib enim kohata kodanikuühendustes. Ehk siis on demokraatlik kodanikuühiskond inimeste arusaamades ennast väga selgelt kinnitanud, võib-olla isegi rohkem kui riiklikus administratiivsüsteemis.

Kasutatud kirjandus

Cialdini, R. B. (1984). Influence. The Psychology of Persuasion. New York: Imprint of HarperCollins.

Eesti kodanikuühiskonna arengu kontseptsiooni heakskiitmine. – Riigi Teataja I, 2002, 103, 606.

Greenwood, J., Aspinwall, M. (1998). Collective Action in the European Union. Interests and the New Politics of Associability. London, New York: Routledge.

Holloway, K., Bennett, T., Farrington, D. P. (2008). Crime Prevention Research Review No 3: Does Neighborhood Watch Reduce Crime? Washington, D.C.: U.S. Department of Justice Office of Community Oriented Policing Services. – <http://www.cops.usdoj.gov/files/RIC/Publications/e040825133-res-review3.pdf>

Kelling, G., Coles, C. M. (1996). Fixing Broken Windows: Restoring Order and Reducing Crime in Our Communities. New York: The Free Press.

Kuritegude ennetamise süsteemi kirjeldus ja arengustrateegia 2000–2003. Kinnitatud Vabariigi Valitsuse 28.03.2000 istungi protokollilise otsusega nr 13.

MTÜ Eesti Naabrivalve. Ühingu arengukava aastani 2013. aastani. Vastu võetud MTÜ Eesti Naabrivalve juhatuse poolt 2004. aastal. – <http://www.naabrivalve.ee>

Residents Launch Flooding Groups. Oxford Mail, Friday 22nd February 2008.

Rosenthal, A. M. (1964). Thirty-Eight Witnesses: The Kitty Genovese Case. Berkeley: University of California Press.

Vabariigi President kodanikuühiskonna konverentsil 22. novembril 2007 hotelli Viru konverentsikeskuses. – www.president.ee